

**LANDELIJKE KLACHTENCOMMISSIE VOOR HET ALGEMEEN BIJZONDER
ONDERWIJS**

ADVIES 2016-161

20 januari 2017

Vakleerkracht gymnastiek heeft inzake spuugincident tijdens gymles professioneel juist gehandeld. Onder de geschetste omstandigheden inzake het optreden van leerkracht n.a.v. het weigeren te douchen na gymles is geen sprake van enig verwijtbaar handelen. Ten aanzien van het door klager ten principale gestelde, te weten dat leerkrachten zich van fysieke aanraking van de leerling zoals vastpakken dienen te onthouden, wijst de commissie op het gestelde in de Schoolgids, zoals ook bij het gevoerde verweer aan de orde is gekomen (en bij de stukken is overgelegd). Onderdeel 4.1. bevat het “Protocol fysiek-verbaal geweld”. Dit stelt dat bij een conflict waarbij in feite met de leerling geen communicatie mogelijk is, enerzijds geen fysiek geweld gebruikt mag worden, anderzijds vasthouden van de leerling uitdrukkelijk wel mag, zoals ook bij het afzonderen van een ernstig van streek zijnde leerling. Aan het vereiste van het Protocol dat bij een dergelijke conflictoplossing in beginsel twee leerkrachten moeten zijn betrokken, is naar het oordeel van de commissie -rekening houdend met de gegeven omstandigheden- voldaan.

**OORDEEL VAN DE LANDELIJKE KLACHTENCOMMISSIE
VOOR HET ALGEMEEN BIJZONDER ONDERWIJS
INZAKE KLACHT 2016/161**

De Landelijke Klachtencommissie voor het algemeen bijzonder onderwijs (verder: de commissie) heeft op 30 juni 2016 per e-mail een klacht ontvangen van de heer A. (hierna te

noemen: klager). Klager is vader van B. (9 jaar), leerling van C. te Epe (hierna: de school). De klacht, geregistreerd onder nummer 2016/161, is gericht tegen de heer D., directeur, mevrouw E., leerkracht, mevrouw F., leerkracht en de heer G., vakleerkracht gymnastiek van de school, hierna te noemen: aangeklaagden.

Procedure

De commissie die de klacht heeft behandeld, bestond uit mr. C. Sjenitzer, voorzitter, de heer mr. J.H.A. Teulings, lid en mevrouw E.I.H. Gordijn-Oud, lid.

De commissie heeft op 5 juli 2016 van klager per e-mail een vragenformulier ontvangen.

Aangeklaagden zijn in de gelegenheid gesteld zich schriftelijk te verweren. De commissie heeft op 19 september 2016 per e-mail een verweerschrift met bijlagen ontvangen.

Klager en aangeklaagden zijn daarnaast in de gelegenheid gesteld hun standpunten nader toe te lichten op een op 30 september 2016 te Utrecht gehouden besloten hoorzitting. Bij de aanvang van de hoorzitting bleek dat sprake was van een samenloop van verhinderingen. Klager en de aangeklaagde (vak)leerkrachten waren niet aanwezig en bovendien was een commissielid zo kort voor de hoorzitting ziek geworden dat vervanging niet meer geregeld kon worden. De commissie heeft daarop besloten de hoorzitting aan te houden.

De voortzetting van de hoorzitting is in overleg met partijen bepaald op 4 november 2016, eveneens te Utrecht. Aanwezig waren aangeklaagden, vergezeld van mevrouw H., gemachtigde. Klager was niet aanwezig.

Korte inhoud van de klacht

Klager stelt het volgende.

Begin van het schooljaar 2015/2016 heeft de leerling met een andere leerling onenigheid gehad op het schoolplein. De op dat moment op het plein aanwezige directeur heeft de leerling hardhandig in de nek gepakt en naar binnen gesleept. Klager heeft op school aangegeven dat dit niet nog eens diende te gebeuren.

Op 27 juni 2016 is dit voor een tweede keer gebeurd. Tijdens de gymles kreeg de leerling een haar in zijn mond waardoor hij heeft gespuugd. De gymleerkracht liep naar de leerling toe. Daar de gymleerkracht de leerling wel vaker hard en knijpend bij de arm pakt, is de leerling snel naar het toilet gerend. De gymleerkracht en klassenleerkracht hebben geschreeuwd dat de leerling er uit moest komen. Nadat de leerling uit het toilet was gekomen, heeft een andere leerkracht de leerling in -zo heeft hij van de leerling begrepen- een wurgstand om de nek gepakt. De klassenleerkracht heeft de leerling op dezelfde manier overgenomen en naar de directeur gebracht. De leerling heeft schade aan zijn nek opgelopen; krasplekken en groen blauw. Aangeklaagden behoren zich gewoon te onthouden van ieder fysiek handelen, zoals met name het vastpakken, zeker vanwege de gevolgen jegens deze leerling. De leerling was vervolgens bang naar school te gaan. Dit soort zaken zouden ook vaker bij de leerling gebeuren. De leerling wilde niet dat klager met school hierover zou praten; uit angst dat het nog erger zou worden.

Verweer

Door aangeklaagden wordt naar aanleiding van deze klacht het volgende aangevoerd.

De aangeklaagden geven een omschrijving van de school en de leerling.

Op 27 juni 2016 belt klager met de school naar aanleiding van het spuugincident. Het gevraagde gesprek met leerkracht E. is volstrekt onmogelijk gezien de emotionele toestand waarin klager verkeerde. Tijdens het reeds ingeplande multidisciplinaire overleg na afloop van de lessen om 15.30u mislukt het gesprek met klager eveneens vanwege de agressieve houding van klager.

Op 28 juni 2016 dient klager zijn klacht in bij de leerplichtambtenaar.

De leerling heeft op 28 juni 2016 het op school gebruikelijke praatpapier naar aanleiding van het incident gemaakt. Op diezelfde dag heeft de Intern Begeleider met de leerling naar zijn nek gekeken en het incident met hem besproken. Diezelfde dag heeft de Intern Begeleider klager een e-mailbericht gestuurd. In de e-mail is onder meer opgenomen dat de school het zich aanrekent dat er geen excuses zijn gemaakt voor het fysieke contact en dat er niet direct

telefonisch contact is opgenomen. De aangeklaagden hebben onder meer het registratieformulier inzake het incident als bijlage opgenomen.

Op 18 augustus 2016 hebben de directeur, de voorzitter van het bestuur en klager gesproken. Van dit gesprek is een verslag gemaakt. De voorzitter van het bestuur stelt daarin vast dat zekere onzorgvuldigheden hebben plaats gevonden en heeft voor dat feit namens het bestuur haar excuses aangeboden. Sinds het begin van het nieuwe schooljaar blijft de leerling moeilijk te sturen en dreigt hij met zijn vader.

Het is op een school voor speciaal basisonderwijs soms onoverkomelijk tot een fysieke ingreep over te gaan, mits deze proportioneel is. Dit omdat de veiligheid van het kind, de medeleerlingen en/of de leerkracht in het geding is. Voor het pedagogisch klimaat wordt verwezen naar de schoolgids. De school heeft schoolregels, pleinregels en een gedragscode voor fysiek en/of verbaal geweld. Tevens wordt verwezen naar de handelingswijzer “Gentle leading” die bedoeld is voor situaties waarbij het contact met de leerling “kwijt” is. Mede naar aanleiding van onderhavig incident zal vanaf schooljaar 2016-2017 het hele team actief gaan werken met deze handelingswijzer. Verwezen wordt vervolgens naar het verslag dat de aangeklaagde leerkrachten hebben opgemaakt.

Het als eerste door klager beschreven incident heeft twee jaar geleden plaatsgevonden. Aangeklaagden schetsen de situatie. De leerling was met zand aan het gooien en weigerde vervolgens bij de directeur te komen. De leerling wilde van het plein weglopen hetgeen de directeur heeft voorkomen door de leerling tegen te houden en aan de hand mee naar binnen te nemen. Er was hierover in eerste instantie geen contact met de ouders van de leerling opgenomen. Klager kwam de volgende dag naar school en gaf aan dat hij niet wilde dat de leerling werd aangeraakt. Klager begreep wel de (mogelijk gevaarlijke) situatie.

Leerkracht F. geeft aan dat voor haar gevoel altijd alles met klager is besproken en uitgesproken.

De leerling ervaart het hulpverleners door de vakleerkracht gymnastiek als knijpen. De leerling wordt vastgepakt en ondersteund, bijvoorbeeld bij het springen over een bok, hetgeen de leerling als niet prettig fysiek contact ervaart.

De gestelde mishandeling heeft de school getracht te benaderen vanuit een aantal gerichte vragen.

Is de school voldoende tegemoet gekomen aan de moeilijkheden van de leerling zich te uiten?

Deze vraag wordt ontkennend beantwoord. De leerling is wel gevraagd waarom hij spuugde

maar door leswisseling en de drukte die hierbij ontstond is er onvoldoende gelegenheid geweest hier antwoord op te geven.

Is er een inschattingsfout gemaakt waarom de leerling niet de spuug wilde opruimen of niet wilde douchen?

Het is voor het team onwaarschijnlijk dat hier sprake is van een inschattingsfout. De leerling vertoont regelmatig zelfbepalend gedrag en wanneer hier op in wordt gegaan, is het moeilijk hem weer aan de gezamenlijke schoolafspraken te houden, zoals de afspraak dat de leerling na gym behoort te douchen. De leerling had moeten beseffen dat spugen niet aan de orde dient te zijn en dat als het is gebeurd hij het zelf dient op te ruimen.

Een derde vraag komt vervolgens naar voren

Is er sprake geweest van ongeoorloofd gebruik van geweld richting de leerling? Is er sprake geweest van mishandeling?

De aangeklaagden beschrijven de gang van zaken op 27 juni 2016 waarbij op twee manieren fysiek is ingegrepen. De hand van leerkracht E. heeft onbedoeld, door een plotselinge beweging van de leerling, een schram bij de leerling veroorzaakt. Zij heeft daarvoor haar excuses aangeboden.

Leerkracht F. heeft de leerling na zijn aanhoudende weigering te douchen na de gym op een veilige manier vastgepakt en letterlijk “doorgeschoven” naar de directeur.

In beide gevallen is er beslist geen sprake geweest van mishandeling. Ook uit de eigen verklaring van de leerling in het z.g. praatpapier valt mishandeling niet af te leiden.

Helaas heeft de school door de hectiek voor de zomerstop klager niet meer vóór de vakantie kunnen voorzien van een kopie van de verslaglegging uit het incidentenboek.

Hoewel, achteraf bezien, de leerling onvoldoende in staat is gesteld toe te lichten waarom hij in de gymzaal spuugde, is er wel naar alle zorgvuldigheid jegens hem gehandeld. Wat de eventuele leerpunten betreft, zullen conclusies worden getrokken. De aangeklaagden hadden graag gezien dat klager met hen in gesprek was gegaan alvorens een klacht in te dienen. De school wil met klager naar de aanwezigheid van zijn vertrouwen in de school kijken.

Ontvankelijkheid

De school is voor de behandeling van klachten aangesloten bij de commissie. Klager kan worden aangemerkt als klager in de zin van de klachtenregeling. De commissie verklaart klager ontvankelijk in zijn klacht.

Oordeel

De commissie merkt allereerst op dat klager niet op de (tweede) hoorzitting is verschenen ondanks het feit dat de datum mede in overleg met hem is bepaald. Dat heeft tot gevolg dat de commissie uitgaat van de juistheid van de stellingen van de school voor zover niet uitdrukkelijk anders blijkt. De commissie is verheugd dat alle betrokken (vak)leerkrachten zijn verschenen. Vooral in klachten waarin de feitelijkheden een belangrijke rol spelen, is het voor het onderzoek op een hoorzitting van groot belang het gebeurde zoveel mogelijk uit de mond van betrokkenen zelf te kunnen vernemen. Op grond van het dossier en hetgeen aan de orde is geweest tijdens de hoorzitting en daarbij is verklaard, komt de commissie tot het volgende oordeel.

De commissie gaat voor de beoordeling van de klacht aangaande het handelen van respectieve aangeklaagden uit van de volgende onderdelen :

1. De gestelde onenigheid op het schoolplein waarbij de directeur de leerling aan de hand naar binnen heeft geleid;
2. Het spugen tijdens de gymles en het handelen door de vakleerkracht gymnastiek;
3. Het gebeuren rondom het weigeren te douchen en de rol van leerkracht E. daarbij;
4. Het overnemen van de leerling en het uiteindelijk vasthouden en overdragen van de leerling aan de directeur door leerkracht F.

Ad 1. Tijdens de hoorzitting is gebleken dat het gestelde rondom het schoolpleinincident, anders dan klager stelt, heeft plaatsgevonden aan het begin van het schooljaar 2014/2015. Daar het incident meer dan een jaar voor het indienen van de klacht heeft plaatsgevonden,

acht de commissie dit klachtonderdeel **niet-ontvankelijk** nu ook niet van bijzondere omstandigheden is gebleken anders te moeten oordelen.

Ad 2. Tijdens de hoorzitting heeft de vakleerkracht gymnastiek uitvoerig verslag gedaan van de gang van zaken op 27 juni 2016. Aan het einde van de gymles heeft de leerling op de bank gespuugd. De vakleerkracht heeft de leerling gevraagd waarom hij dat deed en hem verzocht het op te ruimen. Dit laatste heeft de leerling geweigerd. De leerling is vervolgens naar het toilet gerend en heeft zich daar opgesloten. De (vak)leerkrachten hebben de leerling rustig verzocht de deur te openen. Na nog geen minuut is de leerling zelf naar buiten gekomen. De vakleerkracht heeft de leerling vervolgens het spuw alsnog met een handdoek laten opruimen. De leerling is vervolgens naar de kleedkamer gegaan. De vakleerkracht heeft de leerkracht E. tijdens de overdracht kort ingelicht over het gebeurde. De vakleerkracht heeft aan de commissie nog toegelicht dat de leerling niet houdt van aanrakingen tijdens de gymles. Aanrakingen zijn bij de gymles echter veelal onvermijdelijk en functioneel in het kader van de veiligheid van de gymlessen, bijvoorbeeld bij het begeleiden van een sprong over een bok.

Opgemerkt zij nog dat de vakleerkracht gymnastiek de leerling wel de vraag naar het “waarom” van het spugen heeft gesteld maar dat voor het antwoord van de leerling onvoldoende ruimte was gelet op de wisseling van de klas. Dat men aan de zijde van de school zich daar naderhand klaarblijkelijk wel rekenschap van heeft gegeven, verdient naar het oordeel van de commissie waardering.

De commissie is, alles bijeen genomen, van oordeel dat de vakleerkracht in ieder geval professioneel juist heeft gehandeld en acht dit klachtonderdeel **ongegrond**.

Ad 3. Tijdens de hoorzitting is gebleken dat de leerling na de gymles niet wilde douchen. Het is vaste regel op de school dat de leerlingen na de gymles douchen. Dit is de leerling bekend. De regel staat ook vermeld in de schoolgids. Toen de leerling bleef weigeren, heeft de leerkracht E. hem de kans gegeven alsnog te douchen maar de leerling is blijven weigeren.

Toen de andere leerlingen al gedoucht hadden en aangekleed op de gang wachtten, kwam de leerling niet gedoucht en wel aangekleed naar buiten. De leerkracht E. zei hem dat hij nog terug moest en wees daarbij met haar arm naar de kleedkamer. De leerling maakte een

afwerende beweging waardoor de leerkracht per ongeluk bij de leerling met haar nagel een kras in zijn nek veroorzaakte. De commissie vindt dit een aannemelijke gang van zaken. De leerkracht heeft zich onmiddellijk verontschuldigd. Omdat zij zelf met de andere leerlingen terug naar de klas moest, heeft leerkracht E. leerkracht F. gevraagd de verdere afhandeling van haar over te nemen.

De commissie is van oordeel dat er onder de geschetste omstandigheden geen sprake is van enig verwijtbaar handelen en acht dit klachtonderdeel **ongegrond**.

Ad 4. Leerkracht F. heeft de leerling uiteindelijk 5 minuten de kans gegeven alsnog te douchen. Indien de leerling dat niet zou doen, zou zij hem naar de directeur brengen. Daar de leerling gedurende de 5 minuten niet wilde douchen en vervolgens weigerde mee te gaan, heeft leerkracht F. -daar geen andere leerkrachten op dat moment beschikbaar waren- de leerling in een voor de leerling veilige en professionele greep - zoals tijdens de hoorzitting aan de commissie gedemonstreerd- genomen en hem daarin naar de directeur geleid. De commissie acht dit klachtonderdeel **ongegrond**.

Ten aanzien tenslotte van het door klager ten principale gestelde, te weten dat leerkrachten zich van fysieke aanraking van de leerling zoals vastpakken dienen te onthouden, wijst de commissie op het gestelde in de Schoolgids, zoals ook bij het gevoerde verweer aan de orde is gekomen (en bij de stukken is overgelegd). Onderdeel 4.1. bevat het “Protocol fysiek-verbaal geweld”. Dit stelt dat bij een conflict waarbij in feite met de leerling geen communicatie mogelijk is, enerzijds geen fysiek geweld gebruikt mag worden, anderzijds vasthouden van de leerling uitdrukkelijk wel mag, zoals ook bij het afzonderen van een ernstig van streek zijnde leerling. Aan het vereiste van het Protocol dat bij een dergelijke conflictoplossing in beginsel twee leerkrachten moeten zijn betrokken, is naar het oordeel van de commissie -rekening houdend met de gegeven omstandigheden- voldaan.

Den Haag, 20 januari 2017

C. Sjenitzer

Voorzitter

D.H.C. Dane-Peeters

Secretaris